

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 19 Apr 2023 16:22:31 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Subject: RE: Beslisnota - bericht over de ontwikkeling van het DHV

Hey 5.1.2.e dank. Goed punt, ik denk dat het handig is om het definitieve ambtsbericht te dateren op dinsdag. Dus na jullie besluit en vooruitlopend op het bestuurlijk overleg met de stukken die je gisteren deelde.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 19 april 2023 16:39
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Beslisnota - bericht over de ontwikkeling van het DHV

Ha 5.1.2.e
Dank – ik heb geen inhoudelijke opmerkingen. Qua datum van versturen van ambtsbericht door Kiesraad aan jullie: is het niet logischer om dat eerder deze week te dateren? Kort na het raadsbesluit? Ik check dit graag ook even met @5.1.2.e
Hartelijke groet,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Verzonden: woensdag 19 april 2023 15:04
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: Beslisnota - bericht over de ontwikkeling van het DHV

Ha collega's,

Gisteren hadden we het nog over de beslisnota bij de kamerbrief, omdat deze actief openbaar gemaakt wordt is het handig om deze ook nog eens vanuit perspectief communicatie/woordvoering door te nemen.
Stukken zijn gebaseerd op de andere stukken, dus er zouden geen verrassingen in moeten staan. 5.1.2.e heeft al meegekeken in Digidoc, graag ontvang ik jullie opmerkingen hierbij uiterlijk morgenochtend 10:00.

Daarna wil ik de stukken voor de brief bij ons door de lijn loodsen zodat alles klaar ligt en we na het BO en verwerking van eventuele laatste opmerkingen er z.s.m. een tekenversie aan de minister kan worden voorgelegd.

Groet, 5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 19 Apr 2023 19:41:39 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
CC: "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Subject: RE: Vertrouwelijk: Aanvullende stukken BO

Hoi 5.1.2.e en 5.1.2.e okay.
En het watermerk kan er dan uit als het richting Kamer gaat. Zeker.
Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 19 april 2023 14:04
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Vertrouwelijk: Aanvullende stukken BO

Ha 5.1.2.e en 5.1.2.e

Ik snap wat je bedoelt. Mijn suggestie zou zijn om er dan van te maken: De Kiesraad heeft er geen vertrouwen in dat het digitaal hulpmiddel verkiezingen op het afgesproken moment, **namelijk 13 september aanstaande**, kan worden geleverd.

Ik denk dat het wel belangrijk is om die datum te noemen in het ambtsbericht.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Verzonden: woensdag 19 april 2023 09:05
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Vertrouwelijk: Aanvullende stukken BO

Hey 5.1.2.e

Dank voor de stukken. Nog even twee opmerkingen maar die zijn wellicht voor de definitieve versies.

Het ambtsbericht dat we ontvangen gaat als bijlage mee met de Kamerbrief (zoals eerder ook besproken), kan daarom het watermerk 'vertrouwelijk' eraf bij de definitieve versie die we ontvangen om bij te voegen bij de kamerbrief?.

In het ambtsbericht staat: De Kiesraad acht het niet realistisch dat de overige vervolgoleveringen wel tijdig en volledig worden geleverd en dat de overeengekomen einddatum van 13 september a.s. door Paragon zal worden gehaald.

In het nieuwsbericht staat: De Kiesraad heeft er geen vertrouwen in dat het digitaal hulpmiddel verkiezingen op het afgesproken moment in september dit jaar kan worden geleverd.

Is het mogelijk die zin uit het nieuwsbericht ook in het ambtsbericht te herhalen? Dit is namelijk een heldere zin die ook in de kamerbrief opgenomen zou kunnen worden. Maar als ik dat nu doe wijk ik van de formuleringen in het ambtsbericht af.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: dinsdag 18 april 2023 18:06
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Vertrouwelijk: Aanvullende stukken BO

Beste 5.1.2.e

Bijgaand vind je de stukken voor het BO van de Kiesraad:

1. De ontbindingsbrief
2. De reactie van Kiesraad op de brief van Paragon van 31 maart
3. De managementsamenvatting van de externe toets op de projectdocumentatie DHV
4. Het nieuwsbericht dat de Kiesraad voornemens is vrijdag aanstaande 16 uur te publiceren op de website.
5. Het ambtsbericht

Hartelijke groet,

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 19 Apr 2023 20:20:07 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Subject: RE: Beslisnota - bericht over de ontwikkeling van het DHV

Hoi 5.1.2.e ik heb ook geen aanvullingen.
Laten we morgen de datum ambtsbericht afstemmen.
Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 19 april 2023 16:39
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Beslisnota - bericht over de ontwikkeling van het DHV

Ha 5.1.2.e
Dank – ik heb geen inhoudelijke opmerkingen. Qua datum van versturen van ambtsbericht door Kiesraad aan jullie: is het niet logischer om dat eerder deze week te dateren? Kort na het raadsbesluit? Ik check dit graag ook even met @5.1.2.e
Hartelijke groet,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Verzonden: woensdag 19 april 2023 15:04
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: Beslisnota - bericht over de ontwikkeling van het DHV

Ha collega's,

Gisteren hadden we het nog over de beslisnota bij de kamerbrief, omdat deze actief openbaar gemaakt wordt is het handig om deze ook nog eens vanuit perspectief communicatie/woordvoering door te nemen.
Stukken zijn gebaseerd op de andere stukken, dus er zouden geen verrassingen in moeten staan. 5.1.2.e heeft al meegekeken in Digidoc, graag ontvang ik jullie opmerkingen hierbij uiterlijk morgenochtend 10:00.

Daarna wil ik de stukken voor de brief bij ons door de lijn loodsen zodat alles klaar ligt en we na het BO en verwerking van eventuele laatste opmerkingen er z.s.m. een tekenversie aan de minister kan worden voorgelegd.

Groet, 5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 20 Apr 2023 10:16:26 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: ambtsbericht DHV
Attachments: Ambtsbericht beslissing beëindiging overeenkomst Paragon.pdf

Dag 5.1.2.e
Bijgaand ontvang je – zoals aangekondigd - het ambtsbericht van de Kiesraad inzake DHV.
Groeten, 5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD
Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e / 5.1.2.e
E 5.1.2.e @kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mevrouw mr. drs. H.G.J. Bruins Slot
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland

Onderwerp
Ambtsbericht beslissing beëindiging overeenkomst
Paragon

Excellentie,

Op 23 februari jl. ontving ik van uw ministerie een verzoek om informatie te verschaffen over het besluit van de Kiesraad inzake de overeenkomst met Paragon omtrent de ontwikkeling van het Digitaal Hulpmiddel Verkiezingen, waarmee uw ministerie de Tweede Kamer kan informeren.

Hieronder treft u de gevraagde informatie aan:

Overeenkomst met Paragon

Op 13 mei 2022 is de Kiesraad – na een zorgvuldige en uitgebreide Europese aanbestedingsprocedure samen met uw ministerie - een overeenkomst aangegaan met Paragon Customer Communications (Paragon) om te komen tot de ontwikkeling van een nieuw Digitaal Hulpmiddel Verkiezingen (DHV). Een centraal systeem dat als nieuw digitale hulpmiddel op termijn het huidige (decentrale) digitale hulpmiddel (OSV2020) zou moeten vervangen. Paragon zou volgens overeenkomst het nieuwe digitale hulpmiddel moeten leveren op 1 maart 2023. Na het sluiten van de overeenkomst heeft Paragon, met goedkeuring van de Kiesraad, het optiedossier (onderdeel van de overeenkomst) gelicht. Dit optiedossier biedt de mogelijkheid om in plaats van één oplevering, drie (deel-)opleveringen te realiseren.

KIESRAAD

Datum
18 april 2023

Ons kenmerk
2023-0000221637

Inlichtingen

5.1.2.e

T 5.1.2.e

Uw kenmerk

Blad
1 van 3

Bezoekadres
Zurichtoren, 14 etage
Muzenstraat 85
2511 WB Den Haag
Nederland

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland

Internetadres
www.kiesraad.nl

E-mailadres
kiesraad@kiesraad.nl

Datum
18 april 2023

Kenmerk

Onderdeel
Kiesraad

Blad
2 van 3

Paragon kan niet leveren op fatale datum 11 april 2023

Daarmee is onderdeel van de overeenkomst dat Paragon op 11 april 2023 (fatale datum) een eerste deeloplevering van het nieuwe DHV aan de Kiesraad conform optiedossier oplevert. Op 20 maart jl. heeft Paragon formeel te kennen gegeven dat Paragon deze oplevering niet op 11 april 2023 zal realiseren. Daarbij heeft Paragon aangegeven een eerste oplevering te kunnen realiseren op 26 mei 2023, zij het met een beperktere omvang dan is overeengekomen. De Kiesraad acht het niet realistisch dat de overige vervolgoleveringen wel tijdig en volledig worden geleverd en dat de overeengekomen einddatum van 13 september a.s. door Paragon zal worden gehaald. In het licht van het algemene beeld van de voortgang van de realisatie van het project moet de Kiesraad concluderen dat interne planningen door de leverancier niet worden gehaald, op te leveren documenten onvolledig en van onvoldoende kwaliteit zijn en planningen voor de volgende deelopleveringen nog niet door Paragon zijn gegeven. De Kiesraad heeft deze zorg aan Paragon geuit. Paragon heeft deze zorg evenwel niet kunnen wegnemen. Aan de kant van de Kiesraad is naar vermogen en binnen de kaders van de overeenkomst alles gedaan om de samenwerking met Paragon succesvol te laten verlopen.

Belang van tijdig leveren

De levering van de software door Paragon is gericht op een ingebruikname bij de Europees Parlementsverkiezingen (juni 2024). De levering van de software binnen de hiertoe gestelde termijnen is dan ook van groot belang, aangezien na levering (en acceptatie) de uitrol van de nieuwe verkiezingssoftware aan gebruikers gaat plaatsvinden. Hiervoor is voldoende tijd nodig om de gebruikers te instrueren, op te leiden en te laten wennen aan de nieuwe software. Met oog op een goede en betrouwbare ketensamenwerking acht de Kiesraad het onwenselijk dat deze periode onder druk komt te staan ten nadele van de gebruikers.

Kiesraad heeft besloten tot ontbinden en opzeggen overeenkomst

De Kiesraad is teleurgesteld over de afgelopen periode en de prestaties van Paragon. De lat voor de eisen die we stellen aan de verkiezingssoftware ligt vanzelfsprekend hoog. Gezien het bovengenoemde heeft de Kiesraad op 3 april jl. besloten om te overwegen de overeenkomst met Paragon te ontbinden en op te zeggen per 11 april 2023 als Paragon dan niet conform optiedossier tot een eerste oplevering komt en een passende nieuwe planning laat zien. Nu 11 april verstreken is zonder oplevering heeft de Kiesraad op 17 april jl. besloten tot daadwerkelijke ontbinding en opzegging van de overeenkomst.

Datum
18 april 2023

Kenmerk

Onderdeel
Kiesraad

Blad
3 van 3

Externe communicatie over het besluit wordt voorbereid en vindt naar verwachting spoedig na dit besluit plaats. De Kiesraad wil niet terecht komen in een situatie van vertraging en mogelijk oplopende kosten. De Kiesraad zal in overleg treden met Paragon over de wijze van terugbetaling van de voorschotbetalingen á 6 miljoen euro die tot op heden zijn gedaan om zo tot een finale afrekening te komen.

Hoe verder

De komende periode evalueert de Kiesraad de aanbestedingsprocedure en de geleerde lessen uit het ontwikkelproces van het digitaal hulpmiddel. Hierin wordt samengewerkt met de collega's van uw ministerie. Daarnaast start de Kiesraad de komende periode – in goed overleg met uw ministerie, de VNG en NVVB - een ontwikkeltraject waarin de Kiesraad, samen met externe partijen, stapsgewijs toewerkt naar nieuwe verkiezingssoftware. In het vervolgtraject zullen gemeenten ook nadrukkelijk betrokken worden. Deze plannen worden momenteel uitgewerkt onder verantwoordelijkheid van de Kiesraad.

Gezien het belang van het beschikbaar hebben van ondersteunende verkiezingssoftware bij verkiezingen is de Kiesraad daarnaast voornemens om de huidige verkiezingssoftware (OSV 2020) de komende jaren bij Europese aanbesteding te continueren en actief te onderhouden en verder te ontwikkelen. OSV2020 wordt sinds de Tweede Kamerverkiezingen 2021 gebruikt, actief onderhouden en voorafgaand aan iedere verkiezing worden de wettelijke eisen en de beveiliging van OSV2020 getoetst. De rapportages van deze toetsen worden altijd door de Kiesraad openbaar gemaakt. Ook voeren gemeenten na gebruik van OSV2020 steekproefsgewijs controles uit op de werking van OSV2020.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

5.1.2.e

W.J Kuijken
Voorzitter Kiesraad

TER INFORMATIE

Nota actief openbaar
Nee

Onze referentie
2023-0000057910

Datum
2 februari 2023

Opgesteld door
5.1.2.e DGOBDR/DenB
T 5.1.2.e

Samengewerkt met
CZW, CIO office, CDI office,
FEZ, FEZ/eigenaarsadvisering,
Kiesraad

Aan Minister BZK
Van Team verkiezingen

nota

Stand van zaken ontwikkeling DHV

Aanleiding

In mei 2022 heeft de Kiesraad de opdracht voor de (door)ontwikkeling, beheer en hosting van het digitaal hulpmiddel verkiezingen (DHV) gegund aan Paragon Customer Communications (*hierna Paragon*). De eerste oplevering staat gepland op 11 april aanstaande. Recente ontwikkelingen tonen dat de leverancier niet op de afgesproken momenten kan leveren en niet aan de gewenste kwaliteit blijkt te kunnen voldoen. De Kiesraad heeft BZK geïnformeerd over deze ontwikkelingen.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd kennis te nemen van de stand van zaken ontwikkeling DHV en in te stemmen met het voorgestelde vervolgproces.

Kern

- Paragon heeft gemeld de gemaakte afspraken omtrent de eerste opleverdatum op 11 april niet te kunnen nakomen. Indien deze datum niet gehaald wordt is implementatie bij de Europees parlementsverkiezingen zeer waarschijnlijk niet meer haalbaar.

5.1.2.i

- De Kiesraad is als ZBO zelfstandig bevoegd in deze casus te beslissen. De onafhankelijkheid van de Kiesraad is versterkt doordat in de Kieswet bevoegdheden van de minister omtrent ZBO's verder zijn ingeperkt.
- Er is door de Kiesraad nog geen formeel besluit genomen over het al dan niet voortzetten van de overeenkomst met Paragon en onder welke voorwaarden

dat zal zijn. De verwachting is dat eind februari meer duidelijkheid zal zijn omtrent dit besluit.

- De Kiesraad heeft gemeld deze situatie te gaan evalueren en samen met collega's van BZK DenB, CIO, CDI, CZW en het RIS verschillende scenario's uit te werken, waaronder:
 - Voortzetting overeenkomst met Paragon;
 - Heronderhandeling van het huidige contract;
 - Stapsgewijze doorontwikkeling van de huidige programmatuur OSV2020;
 - Opnieuw aanbesteden van de ontwikkelopdracht;
 - Inbesteden en zelf de ontwikkeling van de nieuwe programmatuur vormgeven.

Onderdeel van deze scenario's is ook de beoordeling wat dit betekent voor de huidige programmatuur (OSV2020) alsmede de ICT-risico's, zodat de continuïteit geborgd blijft in de langere periode waar OSV2020 nog beschikbaar moet zijn. Gelet op de onafhankelijke positie van de Kiesraad vindt de uitwerking en oplevering van de evaluatie en de vervolgsenario's plaats onder initiatief en leiding van de Kiesraad. De Kiesraad betreft het ministerie van BZK bij de opzet en uitwerking van de evaluatie / impactanalyse en de vervolgsenario's, het gaat hier dan om:

- het team verkiezingen als beleidsverantwoordelijke. Team verkiezingen betreft CZW waar het de wetgeving raakt.
- CZW/Juridisch advies is betrokken bij de uitwerking van de juridische aspecten omtrent deze casus en de vervolgsenario's.
- CIO Office brengt kennis in bij reviews op de processen van evaluatie en het opstellen van toekomstscenario's.
- CDI office brengt kennis in bij reviews op de sourcingstrategie- en aanbestedingsstrategievraagstukken.
- De ontwikkeling van het DHV is als project met een ICT-component groter dan 5.1.2.f aangemeld bij het AcICT. Na aanmelding is ter toelichting op het project een gesprek geweest met het AcICT. Het AcICT heeft sindsdien (nog) geen beslissing genomen om het project nader te onderzoeken. De Kiesraad heeft gemeld dat zodra een besluit genomen is over het vervolg van de samenwerking met Paragon, het AcICT daarover te informeren. Het AcICT kan op basis van deze informatie zelf beslissen over te gaan tot onderzoek.

Toelichting

Vervolgproces samenwerking met Kiesraad

- 9 februari aanstaande is een reeds gepland bestuurlijk driehoeksoverleg met voorzitter en 5.1.2.e van de Kiesraad, 5.1.2.e in de bestuurlijke driehoek) en 5.1.2.e in de bestuurlijke driehoek). In dat overleg wordt deze situatie nader besproken en is er mogelijkheid tot het maken van bestuurlijke afspraken omtrent hoe de Kiesraad BZK betreft en informeert over het vervolg.
- Voorgesteld wordt de Kiesraad te vragen om zodra er een beslissing genomen is in deze casus, BZK per brief te informeren over de uitkomst van die beslissing en hoe de Kiesraad aan het vervolg werkt. Deze informatie kunt u gebruiken voor het informeren van de Tweede Kamer.
- Op het moment dat de Kiesraad de uitkomst per brief heeft gemeld kan ook beoordeeld worden hoe dat van invloed is op de lopende trajecten rond de kwaliteitsversterking van het verkiezingsproces, zoals de versterking kandidaatstellingsprocedure en de uniformering publicatie processen-verbaal.

Onze referentie
2023-0000057910

Datum
2 februari 2023

Vanzelfsprekend worden de verschillende mogelijkheden intern al verkend en voorbereid.

Onze referentie
2023-0000057910

Datum
2 februari 2023

U wordt gevraagd in te stemmen met de voorgestelde aanpak voor de samenwerking in het vervolgproces, waarbij de Kiesraad BZK per brief informeert over zijn beslissing omtrent de overeenkomst met Paragon en de aanpak voor het vervolg.

Vervolgproces in relatie tot de wet programmatuur verkiezingsuitslagen

- Voorgesteld wordt om ongeacht de uitkomst van deze casus, de behandeling van de Wet Programmatuur Verkiezingsuitslagen (WPV) voort te zetten. Deze wet heeft als hoofddoel de bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het beheer en het gebruik van uitslagprogrammatuur in de wet te regelen. Dit betreft grotendeels een codificatie van de huidige praktijk. Ook wanneer de ontwikkeling van de nieuwe programmatuur langer duurt is het wenselijk dat deze bevoegdheden en verantwoordelijkheden in de Kieswet worden vastgelegd.
- Bij aankondiging van de transitie van de Kiesraad op 14 maart 2019¹ is de Kamer gemeld dat het advies van ABDTOPconsult wordt overgenomen. De essentie van dat advies is dat de Kiesraad in hoge mate verantwoordelijk moet zijn voor de digitale hulpmiddelen en dat die verantwoordelijkheid, met de daarbij behorende bevoegdheden, verankerd moet worden in de Kieswet. Dit uitgangspunt is onafhankelijk van de programmatuur die ontwikkeld wordt.

U wordt gevraagd in te stemmen met het uitgangspunt dat de WPV voortgezet wordt ongeacht de uitkomst van het ICT-ontwikkeltraject.

- De commissie voor Binnenlandse Zaken heeft op 20 september jl. het verslag over de Wet programmatuur verkiezingen (WPV) uitgebracht. Vanwege het opstellen van een nota van wijziging is de nota naar aanleiding van het verslag nog niet verzonden. De nota naar aanleiding van het verslag en nota van wijziging waren in concept klaar. De nu voordoende situatie leidt ertoe dat deze documenten geactualiseerd moeten worden:
 - In het verslag vraagt de commissie voor binnenlandse zaken naar de voortgang van de ontwikkeling van het DHV. De reactie hierop in de nota naar aanleiding van verslag moet bij aanbieding aan de Tweede Kamer actueel en passend zijn bij de situatie van dat moment.
 - Hoewel de WPV techniekonafhankelijk is geformuleerd gaat het wetsvoorstel wel uit van de ontwikkeling van programmatuur met centraal ingerichte architectuur. Wanneer de wet voortgezet in werking treedt voordat er nieuwe programmatuur is opgeleverd, is meer flexibiliteit nodig. De nota van wijziging biedt mogelijkheden om die flexibiliteit aan te brengen. Het heeft de voorkeur de nota van wijziging gelijktijdig met de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer aan te bieden.
- Er zijn twee mogelijke scenario's voor de planning:
 1. De nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging worden in februari afgerond en kort daarna aangeboden aan de Tweede Kamer. Waarschijnlijk is dat dan nog vóórdat er duidelijkheid is over de uitkomsten van het overleg tussen de Kiesraad en Paragon. Omtrent de stand van zaken kan daarom alleen vermeld worden dat de planning onder druk staat en de Kiesraad hierover in gesprek is met Paragon. Zodra meer bekend is

¹ Kamerstukken II, 2018/19, 35165. Nr. 1

over het vervolg moet de Kamer daarover worden geïnformeerd. In de nota van wijziging wordt een voorstel gedaan om meer flexibiliteit op te nemen in het wetsvoorstel, omdat het wetsvoorstel daarmee meer techniekneutraal is geformuleerd. De complexiteit ligt hier in de toelichting over de wenselijkheid van die flexibiliteit zonder dat daar vooruitgelopen wordt op de uitkomst van de huidige situatie. Dit kan mogelijk tot vragen leiden bij de Kamer. De uitkomst van het proces dat de Kiesraad doorloopt zal in de tijd dan waarschijnlijk pas later separaat aan de Kamer kunnen worden gemeld.

Onze referentie
2023-0000057910

Datum
2 februari 2023

2. De nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging worden nu verder geactualiseerd en klaargezet, maar pas verzonden zodra bekend is wat de uitkomst is van het overleg tussen de Kiesraad en Paragon. De Kiesraad heeft gemeld uiterlijk eind deze maand een beslissing te willen nemen over het vervolg omtrent de samenwerking met Paragon. Voorgesteld wordt in dit scenario de verzending uiterlijk eind april te laten plaatsvinden, zo mogelijk eerder. 11 april is namelijk de opleverdatum waar de Kiesraad de leverancier aan wilt houden. Mocht de samenwerking voortgezet worden, wordt kort na die datum helder of de leverancier zich aan die afspraak heeft gehouden en wat dan het vervolg is. In de nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging kan dan concreet worden ingegaan op de actuele stand van zaken, alsmede de concrete aanleiding om meer flexibiliteit aan te brengen in het wetsvoorstel. Van de aanbiedingsbrief kan gebruik worden gemaakt om meer context te geven over de uitkomst van deze situatie. Aandachtspunt bij dit scenario is dat een eventueel stoppen van het ontwikkeltraject voor de Tweede Kamer onverwachts kan zijn. Er zijn niet eerder signalen gedeeld over het moeizame verloop van de ontwikkeling van het DHV. Een kort uitstelbriefje inzake de nota naar aanleiding van verslag zou dit kunnen ondervangen. Daarin zou dan kunnen worden gemeld dat het ontwikkeltraject onder druk staat, dat de Kiesraad hierover in gesprek is met de leverancier en u de uitkomsten daarvan betreft bij de nota naar aanleiding van verslag.

Scenario 2 is het meest transparant en heeft de voorkeur. U wordt gevraagd in te stemmen met het uitvoeren van scenario 2. Graag bespreken we met u de mogelijkheid van een uitstelbrief omtrent de nota naar aanleiding van verslag als voorsignalering bij de Tweede Kamer.

Situatieschets (achtergrond)

- Naar aanleiding van uitspraken van Paragon over het niet kunnen halen van de oplevertermijn op 11 april aanstaande heeft de Kiesraad een overzicht met waarnemingen opgesteld. De Kiesraad heeft gemeld dat deze waarnemingen betrekking hebben op de signalen van de Kiesraad omtrent het achterblijven van de gewenste kwaliteit, volledigheid en de niet tijdige oplevering van (tussen-)producten door Paragon (zoals formele documenten waarin functionele specificaties en vereisten aan de op te leveren producten worden vastgesteld en demo's over de werking van de beoogde programmatuur). Deze waarnemingen zijn geregeld en laatstelijk met Paragon besproken op 24 januari jl. *Bijlage 1 biedt een verdiepend overzicht van de waarnemingen van de Kiesraad.*
- Paragon heeft voorgesteld de afbakening voor de op te leveren producten alsmede de oplevermomenten verder neerwaarts aan te passen. De Kiesraad heeft echter geen vertrouwen dat de voorgestelde aanpassing leidt tot een

oplevering van programmatuur die voldoet aan de afgesproken kwaliteitsstandaarden binnen de hiervoor geldende termijnen.

Onze referentie
2023-0000057910

Datum
2 februari 2023

Inzetbaarheid OSV

- Sinds in 2017 geconstateerd werd dat OSV niet toekomstbestendig was is er gewerkt aan de realisatie van de nieuwe programmatuur: DHV. Omdat de vervangende programmatuur niet op korte termijn gerealiseerd kon worden is OSV verbeterd. De nieuwe versie van OSV is OSV2020. OSV2020 wordt actief onderhouden door de leverancier. Ook is OSV2020 ingezet bij de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen en de gemeenteraadsverkiezingen.
- Voorafgaand aan iedere verkiezing wordt OSV2020 getoetst aan de eisen die wettelijk aan OSV2020 worden gesteld. Onderdeel hiervan is de functionele test van de software. Voor de aankomende provinciale staten- en waterschapsverkiezingen is deze toets uitgevoerd door Expleo. Er zijn geen functionele onvolkomenheden geconstateerd. De rapportage hiervan is gepubliceerd op de website van de kiesraad op 30 januari 2023.
- Aanvullend laat de Kiesraad OSV2020 ook testen op de beveiliging. In de afgelopen jaren is de beveiliging van OSV2020 getoetst door Hackdefense, FOX-IT en recent, vooruitlopend op de aankomende provinciale staten- en waterschapsverkiezingen, door PWC.
- Op 18 januari heeft de Kiesraad het rapport 'Resultaten Penetratietest OSV2020-U' openbaar gemaakt op zijn website. Dit betreft de uitkomst van het beveiligingsonderzoek door PwC naar de versie van OSV die bij de aankomende provinciale staten- en waterschapsverkiezingen wordt ingezet.
- In het rapport zijn 9 bevindingen gerapporteerd:
 - Er zijn geen bevindingen met een hoog restrisico geïdentificeerd.
 - Eén bevinding heeft als restrisico 'midden': dit gaat erom dat de computers waar personen de uitslagen op invoeren niet direct afsluiten wanneer een internetverbinding wordt geconstateerd, maar dat hier alleen een melding van wordt gemaakt die genegeerd kan worden. De Kiesraad merkt hierover op dat Op het systeem waarop OSV2020 draait (de server) wordt wel hard afgedwongen dat deze niet aan het internet verbonden is – de OSV2020 server werkt niet als deze een verbinding met het internet detecteert. Dit is het systeem waar de berekeningen op worden uitgevoerd. De client-side air-gap check (op het systeem van de invoerder) wordt niet hard afgedwongen, maar de invoerder wordt hier, net als de verkiezingsleider, via een melding op het scherm wel van op de hoogte gesteld. De keuze om via een melding de air-gap te checken i.p.v. technisch hard af te dwingen is een bewuste keuze, waarin het restrisico wordt afgewogen met de praktische uitvoerbaarheid en het feit dat de systemen (en daarop draaiende software) van de uitvoerders niet onder beheer van de Kiesraad staan.
 - De resterende acht bevindingen hebben een 'laag' restrisico. De Kiesraad meldde bij publicatie van het rapport dat de uitkomsten van het onderzoek geen kwetsbaarheden tonen die een grote negatieve impact hebben op de beveiligingswaarde van OSV-2020. Waar mogelijk zijn de gevonden kwetsbaarheden verholpen. De Kiesraad oordeelt, op basis van risicomangement en het onderzoeksrapport, dat OSV2020 verantwoord ingezet kan worden bij de provinciale staten- en waterschapsverkiezingen.
- Aanvullend op de toetsen die de Kiesraad vooraf doet, stelt de Kiesraad controleprotocollen beschikbaar aan de gemeentelijk stembureaus, hoofdstembureaus en centraal stembureaus zodat zij steekproefsgewijs de

optellingen met OSV2020 kunnen controleren. Dat zij deze controle uitvoeren is een wettelijke plicht als onderdeel van de nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen.

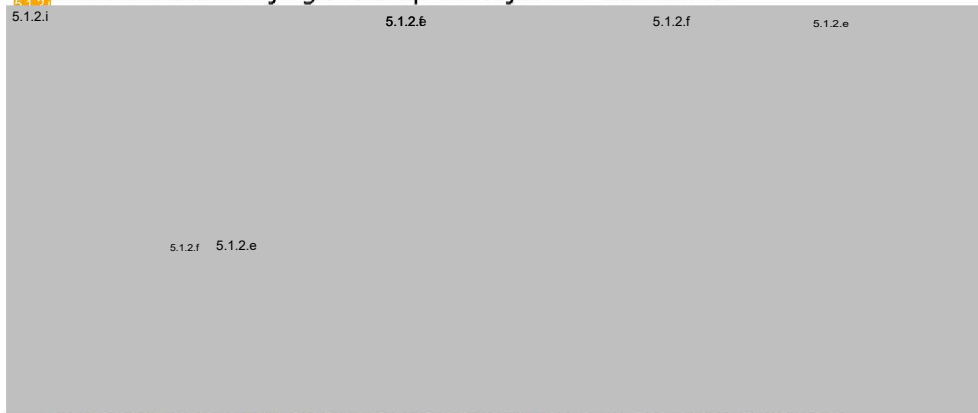
Onze referentie
2023-0000057910
Datum
2 februari 2023

Politieke context

- Wanneer de ontwikkeling van het DHV vertraging oploopt, of stopt, heeft dit gevolgen voor de termijn waarop OSV2020 inzetbaar moet zijn. De overeenkomst met de leverancier van OSV2020 loopt door tot 13 juli 2025. Deze casus heeft daarom geen gevolgen voor de aankomende verkiezingen voor de provinciale staten en waterschappen in maart 2023. Dat geldt ook voor de verkiezingen die nog vóór 13 juli 2025 worden gehouden.
- De Kiesraad werkt de verschillende vervolgsenario's uit. Ook zal de Kiesraad de huidige situatie omtrent de ontwikkeling van het DHV evalueren.

Financiële / juridische consequenties

- Voor de uitvoering van het contract werkt Paragon samen met Scytl (voor de software ontwikkeling) en KPN (voor de hosting). Het contract heeft een looptijd van vijf jaar en kan drie keer met vijf jaar worden verlengd. De totale maximale opdrachtwaarde voor (door)ontwikkeling, beheer en de hosting van het DHV is 5.1.2.f (exclusief BTW) voor de duur van 20 jaar. De ontwikkelkosten voor het DHV zijn geraamd op 5.1.2.f 5.1.2.e euro (excl. btw). Deze ontwikkelkosten zijn gemeld op het Rijks ICT-dashboard.

Krachtenveld

- Mogelijk zal OSV2020 ook na 13 juli 2025 nog inzetbaar moeten zijn. Omtrent de voortzetting van de nodige doorontwikkeling, beheer en onderhoudswerkzaamheden wordt de Kiesraad bijgestaan door de RIS (Rijksinkoopsamenwerking). 5.1.2.i

Communicatie

Met de Kiesraad worden afspraken gemaakt over de communicatie omtrent het vervolg van deze situatie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden betreft informatie over lopende onderhandelingen of commercieel vertrouwelijke informatie.

Onze referentie
2023-0000057910

Datum
2 februari 2023

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Overzicht waarnemingen kiesraad 24-01-2023	

Overzicht waarnemingen Kiesraad

Een overzicht van de met BZK gedeelde waarnemingen door de Kiesraad. De Kiesraad heeft deze waarnemingen besproken met de leverancier op 24-01-2023.

Business requirements document (BRD): dit is een formeel document waarin alle vereisten van de op te leveren producten zijn uitgewerkt.

- De eerste versie van het BRD is op 4 juli 2022 ontvangen
- Na de reviewronde door de Kiesraad is dit met veel inhoudelijke opmerkingen afgekeurd
- Er zijn in totaal 4 reviewronden van het BRD uitgevoerd en het document is pas in de stuurgroep DHV op 20 oktober (onder voorbehoud) goedgekeurd
- De BRD goedkeuring was oorspronkelijk gepland op 18 juli 2022

Functional Specification Document (FSD): dit is een formeel document waarin alle functionaliteiten en specificaties die de programmatuur moet bevatten zijn uitgewerkt.

- De eerste versie van het FSD was gepland om op 18 juli op te leveren, echter oplevering vindt pas plaats op 25 augustus. Goedkeuring was gepland eind augustus 2022
- Na een quick-scan door de Kiesraad is deze versie afgekeurd voor verdere review
- Door de Kiesraad is in een memo (25 aug. 2022) aangegeven welke uitwerking wordt verwacht
- Doorlopend zijn er aanpassingen doorgevoerd op het FSD die echter nog niet hebben geresulteerd in een volwaardig (per module) goedgekeurd document
- Workshop PG¹ module op 16 januari 2023 → zorgpunten besproken, nieuwe versie PG moet nog worden opgeleverd
- Modules KS²/FB³/RP⁴ zijn nog onderhanden, review en verwerking hiervan

Inhoudelijke opmerkingen bij FSD

- De modules worden onvolledig en met te weinig diepgang beschreven
- Complexiteit wordt uit de weg gegaan. Het gaat hierbij met de omgang met meerdere kieskringen, verzuimen en hoe eHerkenning toe te passen.
- Paragon is ook op bepaalde punten niet zo ver om functionaliteit goed te beschrijven
 - Nog niet in behandeling: Gemeentelijk stembureau, Centraal stembureau, Hoofdstembureau, Nationaal Briefstembureau, Kiescollege, Zetelverdeling

Pré-demo's en demo's – Planning

- Er is met Paragon afgesproken om 3 demo momenten in te plannen om de voortgang en kwaliteit van het ontwikkeltraject te kunnen volgen

¹ PG: politieke groeperingen module - het onderdeel van de programmatuur dat beschikbaar wordt gesteld aan politieke groeperingen ter ondersteuning van de kandidaatstellersprocedure.

² KS: Kandidaatstellers-module - Het onderdeel van de programmatuur dat wordt gebruikt door het centraal stembureau voor het genereren van de kandidatenlijsten, ter ondersteuning van de kandidaatstellersprocedure.

³ FB: Functioneel Beheer module - Het onderdeel van de programmatuur waarin de programmatuur beheerd kan worden door de aangewezen beheerder(s). Bijvoorbeeld voor het aanmaken van gebruikersaccounts.

⁴ RP: Resultaten Portaal module - Het onderdeel waarin de uitslagen van een verkiezing wordt ingevoerd en opgeteld.

- De eerste demo van de PG module heeft plaatsgevonden op 17 november 2022. Deze demo was echter zeer beperkt, slechts enkele schermen
- De tweede demo op 21 december betreffende de KS-module is wegens een teleurstellende dry-run⁵ uitgesteld naar 18 januari
- De uitgestelde demo KS is wederom uitgesteld, tijdens de dry-run op 17 januari bleek het resultaat voor de eindgebruikers onvoldoende
- De derde demo staat gepland op 16 februari. Paragon komt met het verzoek voor uitstel naar 23 februari 2023
- De pré-demo's en demo's geven een zeer beperkt beeld van de te bouwen applicatie
- Deze bestaan vooral uit procesmodellen en schermen
- Echt werkende software is niet, of bijna niet, te zien
- In de laatste pré-demo zaten onderdelen van schermen die de Kiesraad niet wenst
- Hierdoor tast de Kiesraad in het duister over wat op 11 april daadwerkelijk opgeleverd gaat worden

Inzicht in sprintplanning Paragon

- Er is door Paragon een eerste sprintplanning opgeleverd op 17 januari 2023
- Dit geeft inzicht in de status van de ontwikkelfase. Percentage realisatie gereed per module: PG (61%), KS (23%), FB (31%), RP (1%) stand per 5 januari 2023
- Oplevering sprintplanning sprint 11 is toegezegd door Paragon (24 januari 2023)
- Ontwikkelfase loopt vooruit op de specificatiefase waardoor kans op rework sterk aanwezig is

Huidige planning

- Het afronden van het FSD/Wireframes⁶ voor de modules PG, KS, FB en RP staat erg onder druk, einddatum 15 februari 2023
- De realisatiefase staat sterk onder druk, gezien de stand van zaken per 5 januari 2023 (zie sprintplanning)
- De inrichting van de infrastructuur (Test-omgeving, koppelingen) staat erg onder druk bij Paragon/Scytl in samenwerking met KPN
- Het FAT⁷ en E2E testtraject⁸ nog uit te voeren door Paragon staat erg onder druk
- Uitrol/connectiviteits-activiteiten⁹ bij Kiesraad staat onder druk
- Structureel worden geplande oplevermomenten NIET gehaald

Oplevering 11 april 2023

- De Kiesraad verwacht bij een oplevering complete en goed functionerende software en deze voldoet aan de definition of done¹⁰ (zie bijlage P aanbesteding)

⁵ Dry-run: Onderdeel van acceptatietesten waarbij de op te leveren software wordt gedemonstreerd in een proefopstelling.

⁶ Een wireframe is een schematisch raamwerk van een scherm lay-out waarop functionaliteit wordt getoond. Tevens geeft dit inzicht in de navigatie-structuur van de website, app of pagina. Het is een soort bouwtekening.

⁷ FAT: functionele acceptatie test. Dit is een test waarin de acceptatiecriteria worden getoetst in de vorm van prestaties van het product.

⁸ E2E testtraject: "end to end" is een testtraject waarbij de opgeleverde (software) producten volledig (van eind tot eind) wordt getest. Ook wel ketentest genoemd.

⁹ Dit zijn activiteiten gericht op de uitrol en aansluiting van de centrale voorzieningen met o.a. de gemeenten.

¹⁰ Definition of done: De definitie voor wanneer een product volgens de afgesproken voorwaarden als klaar wordt beschouwd.

- Op basis van de huidige status en nog 11 weken tot finale oplevering op 11 april, heeft het projectteam aan Kiesraadzijde geen vertrouwen in de haalbaarheid, volledigheid en het daarbij geleverde kwaliteitsniveau van het DHV-systeem. De planning die in het voorstel van 16 januari jl. is afgegeven om tot oplevering te komen, is wat het projectteam aan Kiesraadzijde betreft niet realistisch en haalbaar gezien de ervaringen uit het verleden

Inhoudelijke opmerkingen met betrekking tot de autorisatie van gebruikers

- Het doorgronden van eHerkenning is nog volop in ontwikkeling. Daarom ontbreken wireframes die dit tonen.
- De Kiesraad heeft informatie dat keycloak (single sign on)¹¹ zal worden gebruikt. Een verdere beschrijving van dit tool ontbreekt.
- Ook is nog geen keuze gemaakt voor de app voor 'two factor authentication' ¹² (voor de gebruikers zonder eHerkenning relevant).
- Welke stappen door de gebruiker moeten worden doorlopen om toegang te krijgen tot DHV is daardoor niet geheel duidelijk. Ook het opnieuw koppelen van 2FA ¹² wordt niet behandeld.

Inhoudelijke opmerkingen bij documentatie

- Het maken van documenten en templates wordt nauwelijks beschreven in FSD of getoond in wireframe
- Dit geldt bijvoorbeeld voor verschillende aspecten t.a.v. Jasper Reports¹³:
 - Waarom Jasper Reports?
 - Hoe werkt Jasper Reports?
 - Hoe is de wisselwerking tussen Jasper Reports en DHV?
 - Hoe is de beveiliging van Jasper Reports?
 - Waar wordt Jasper Reports gehost? En waar wordt data opgeslagen?
 - Wat is de stabiliteit van het programma en hoe vindt het onderhoud plaats van Jasper Reports?
 - Welke licenties heeft de Kiesraad nodig?

Inhoudelijke opmerkingen: Voorbeeld verzuimen, feitelijke constatering en waarschuwing in KS

- In het FSD wordt verwezen naar een Excel waarin de Kiesraad heeft aangegeven dat KS moet kunnen omgaan met vragen die tot verzuimen kunnen leiden, feitelijke constatering en waarschuwingen.
- Een grondige uitwerking hiervan, het meest complexe deel van KS, ontbreekt. Ook in de wireframes wordt het proces (de gebruiker moet een aantal vragen per verzuim doorlopen) niet uitgewerkt.
- De uitwerking verzuimen wijkt in DHV af van OSV2020. In OSV2020 worden verzuimen direct door de gebruiker aangegeven. In DHV moet de gebruiker een beslisboom door en voegt het systeem een verzuim toe. Daarom is het des te belangrijker dit goed uit te werken.

¹¹ Keycloak is een open source software product die authenticatie orkestreert (hier sluiten 2FA en eHerkenning op aan)

¹² two factor authentication (2FA): Inlogmethode waarbij de persoon die wil inloggen dat doet met twee verschillende middelen. Bijvoorbeeld met een wachtwoord en een authenticator-app.

¹³ Jasper Reports is een open source software programma dat gebruikt wordt voor het genereren van documenten waaronder processenverbaal.

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Nee

Onze referentie
2023-0000184455

Datum
31 maart 2023

5.1.2e **gesteld door**
5.1.2.e, Democratie en
B.1.2.e
T 5.1.2.e

Samengewerkt met
CZW, CIO office, CDI office,
FEZ/EA, Kiesraad

Bijlage(n)
2

Aan Minister BZK
Van Team verkiezingen

nota

Stand van zaken ontwikkeling DHV

Aanleiding

Per nota van 2 februari jl. (kenmerk: 2023-0000057910) bent u geïnformeerd dat de leverancier (*Paragon*) van het Digitale Hulpmiddel Verkiezingen (DHV) niet op de afgesproken momenten levert en niet aan de gewenste kwaliteit voldoet. Voorliggende nota weergeeft de laatste stand van zaken omtrent deze casus.

Op 20 april a.s. is een Bestuurlijk Overleg met de Kiesraad. Tijdens dit bestuurlijk overleg is er ook gelegenheid om de laatste stand van zaken rond het DHV met de Kiesraad te bespreken (*ter voorbereiding op dit BO ontvangt u een separate nota*).

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd kennis te nemen van de stand van zaken en in te stemmen met de voorgestelde opzet van de voor te bereiden brief aan de Tweede Kamer.

Kern

- De Kiesraad heeft op 12 april het ministerie van BZK geïnformeerd over dat op maandag 17 april een besluit verwacht wordt over het opzeggen en ontbinden van de overeenkomst met Paragon. Naar verwachting zal de Kiesraad hierover in diezelfde week nog tot externe communicatie overgaan.
- Ter voorbereiding op dit besluit heeft de Kiesraad een 0.99 versie van het ambtsbericht gedeeld. Dit ambtsbericht stelt de Kiesraad op verzoek van BZK op, de informatie uit dit ambtsbericht kan gebruikt worden voor het informeren van de Tweede Kamer.
- In dit concept ambtsbericht staat dat de Kiesraad overgaat tot het ontbinden en opzeggen van de overeenkomst met Paragon. Aanleiding hiervoor is dat Paragon geen software heeft opgeleverd op 11 april jl. Dit was een fatale termijn in de overeenkomst.
- Hiernaast merkt de Kiesraad op dat in het licht van het algemene beeld van de voortgang van de realisatie van het project de Kiesraad moet concluderen dat interne planningen door de leverancier niet worden gehaald, op te leveren documenten onvolledig en van onvoldoende kwaliteit zijn en planningen voor de volgende deelopleveringen nog niet door Paragon zijn gegeven. De Kiesraad heeft daarom niet langer het vertrouwen dat de totale oplevering tijdig kan worden opgeleverd.
- De Kiesraad wil niet in een situatie terecht komen van vertraging en mogelijk oplopende kosten.

- Op korte termijn ontvangt u een volgende nota met daarbij het definitieve ambtsbericht en een brief om de Tweede Kamer over deze situatie te informeren. In deze nota is al een concepttekst van die brief opgenomen.

Onze referentie
2023-0000184455

Datum
31 maart 2023

Toelichting

-
 - Op 20 maart jl. heeft Paragon de Kiesraad formeel geïnformeerd over het niet kunnen opleveren van afgesproken resultaten op 11 april (fatale datum in de overeenkomst). Op grond van artikel 25 ARBIT¹ heeft Paragon verzocht de opleverdatum te verplaatsen naar 26 mei.
 - De Kiesraad heeft hierop gemeld niet in te willen stemmen met het verzoek van Paragon en zich te beraden op de vervolgstappen.
 - De Kiesraad heeft vervolgens besloten te overwegen de overeenkomst met Paragon te ontbinden en op te zeggen als Paragon niet op 11 april oplevert.
 - Op 11 april is geen software opgeleverd. De kiesraad verwacht daarom op maandag 17 april te besluiten over te gaan op het ontbinden en opzeggen van de overeenkomst.
 - De Kiesraad heeft op 23 februari jl. ambtelijk het verzoek van het ministerie van BZK ontvangen om het ministerie per ambtsbericht te informeren over de uitkomst van de beslissing van de Kiesraad over de overeenkomst met Paragon omtrent de ontwikkeling van het Digitaal Hulpmiddel verkiezingen. (zie bijlage voor het verzoek voor het ambtsbericht).
 - De 7 dagen termijn in dit verzoek betreft een termijn van orde. Met de kiesraad is besproken dat een definitief ambtsbericht eventueel ook later kan worden opgeleverd, mits duidelijk is wanneer, zodat de inhoud van het ambtsbericht aan kan sluiten op de laatste stand van zaken in het contact met Paragon.
 - Het ambtsbericht wordt door de Kiesraad opgesteld met als uitgangspunt dat de informatie daarin openbaar gemaakt wordt. Deze informatie kan ook gebruikt worden voor het informeren van de Tweede Kamer.

Vervolgproces

- de Kiesraad start een ontwikkeltraject waarin de Kiesraad stapsgewijs naar nieuwe verkiezingssoftware toewerkt. De plannen hiervoor worden door de Kiesraad uitgewerkt.
- Om de continuïteit van het verkiezingsproces te borgen is de Kiesraad voornemens om de dienstverlening omtrent de huidige software OSV2020 bij Europese aanbesteding te continueren.
- De Kiesraad evalueert de aanbestedingsprocedure waarmee de opdracht aan Paragon is gegund. Ook evalueert de Kiesraad de geleerde lessen uit het ontwikkelproces van het DHV.
- De Kiesraad heeft gemeld in de evaluatie ook in te gaan op de vraag hoe gekomen is tot de gekozen aanpak voor de ontwikkeling van het DHV en wat er sindsdien veranderd is waardoor de Kiesraad voorstelt nu via een stapsgewijze doorontwikkeling toe te werken naar nieuwe verkiezingssoftware.
- De Kiesraad heeft gemeld een onafhankelijke externe toets te laten uitvoeren op het proces voor de totstandkoming van de specificaties voor de op te

¹ Algemene Rijksinkoopvoorwaarden bij IT opdrachten

leveren software. Deze toets wordt uitgevoerd door het bureau SIG (Software Improvement Group). SIG is gevraagd:

1. Een oordeel te geven over de kwaliteit van de documentatie.
 2. Een oordeel te geven of de opmerkingen van de Kiesraad bij de documenten inderdaad noodzakelijk zijn voor een goed resultaat.
 3. Een oordeel te geven over de inhoudelijke kwaliteit en functionaliteit van de reviews door de Kiesraad.
 4. Te beoordelen of de opgedane inzichten op bovenstaande vragen kunnen worden getoetst aan een normenkader/toetsingskader, indien mogelijk op basis van een (internationale) standaard.
- Deze externe toets laat de Kiesraad uitvoeren omdat er verschil bestaat van inzicht tussen Kiesraad en Paragon over de noodzakelijke inhoud van de reviews die de Kiesraad doet op documenten. De Kiesraad geeft hierbij – in reviews – steeds onderbouwd aan dat de Kiesraad nog niet tot accordering van de uitwerking van specificaties kan overgaan. Hierbij stelt de Kiesraad dat de concepten die worden geleverd door Paragon: onvolledig zijn, onvoldoende diepgang hebben en daarmee kwalitatief onvolkomen zijn om tot goedkeuring over te kunnen gaan. Paragon stelt dat de specificatiedocumenten van voldoende kwaliteit is om de benodigde software te kunnen bouwen. Als achtergrond speelt hierbij mee dat Paragon zich op het standpunt stelt dat indien na vaststelling van de specificatiedocumenten alsnog wijzigingen moeten worden aangebracht, dit als een wijzigingsvoorstel behandeld zou worden en hiervoor apart kosten in rekening zullen worden gebracht.
 - Paragon heeft geen software opgeleverd die kan worden getoetst. Wel heeft de Kiesraad met Paragon afgesproken op vrijdag 14 april een demo te krijgen van de software die tot nu toe ontwikkeld is. De uitkomsten van die demo betreft de Kiesraad bij zijn besluit op 17 april.

Onze referentie
2023-0000184455

Datum
31 maart 2023

Opzet concept kamerbrief

- Zodra de overeenkomst met Paragon door de Kiesraad zal worden ontbonden en opgezegd moet de Tweede Kamer daarover worden geïnformeerd.
- Om te anticiperen op communicatie over deze casus wordt voorliggende opzet van deze brief aan de Tweede Kamer aan u voorgelegd. Deze brief volgt de 3 stappen: 1) introductie brief, 2) toelichting op besluit Kiesraad en 3) een toelichting op de voortzetting van de behandeling Wet programmatuur verkiezingsuitslagen.

Introductie:

- Op [... datum] heeft de Kiesraad mij per ambtsbericht geïnformeerd over het ontbinden en opzeggen van de overeenkomst voor de ontwikkeling van het Digitaal Hulpmiddel verkiezingen.
- Met deze brief informeer ik uw Kamer over deze beslissing van de Kiesraad en de gevolgen van deze beslissing. Ook licht ik toe waarom ik de behandeling van de Wet programmatuur verkiezingsuitslag (36150) voortzet.
- Het ambtsbericht is als bijlage bijgevoegd.

Toelichting besluit Kiesraad en gevolgen voor verkiezingsproces:

- De Kiesraad is tot deze beslissing gekomen omdat: *quote ambtsbericht*
- Het ontbinden en opzeggen van de overeenkomst heeft als gevolg dat de ontwikkeling van het Digitaal Hulpmiddel verkiezingen onderbroken wordt.

De Kiesraad onderzoekt mogelijke vervolgszenario's, *PM perspectief ambtsbericht*.

- Hierbij houdt de Kiesraad rekening met de lopende beleidsontwikkeling omtrent de versterking van de kandidaatstellingsprocedure en de uniformering van de publicatie van processen-verbaal.
- Deze situatie heeft geen direct gevolg voor de organisatie van verkiezingen. De huidige overeenkomst voor de dienstverlening omtrent OSV2020 loopt door tot in 2025. De Kiesraad start een nieuwe aanbesteding om te komen tot een nieuwe overeenkomst voor het continueren van de dienstverlening in het gebruik van OSV2020.
- OSV2020 is in de afgelopen jaren gebruikt bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2021, de gemeenteraadsverkiezingen in 2022, de provinciale staten- en waterschapsverkiezingen in 2023 en de tussentijdse herindelingsverkiezingen. In deze jaren is OSV2020 steeds getoetst door een externe partij: *PM quote ambtsbericht*.
- Aanvullend op de toetsen op de wettelijke eisen en de beveiliging wordt de werking van OSV2020 ook na gebruik steekproefsgewijs gecontroleerd door de gemeentelijk stembureaus, hoofdstembureaus en het centraal stembureau. De Kiesraad stelt hiervoor een controleprotocol op dat voorafgaand aan iedere verkiezing ter beschikking wordt gesteld.

Onze referentie
2023-0000184455

Datum
31 maart 2023

Voortzetting behandeling Wet programmatuur verkiezingsuitslagen

- Op 24 juni jl. heb ik de Wet programmatuur verkiezingsuitslagen bij uw Kamer ingediend. Op 20 september heeft uw Kamer verslag uitgebracht bij dit wetsvoorstel.
- Beantwoording op het verslag heeft langer geduurd vanwege een op te stellen nota van wijziging, en de beoordeling van de gevolgen van de voorliggende situatie rond de ontwikkeling van het DHV voor het wetsvoorstel.
- Het hoofddoel van het wetsvoorstel is het in de Kieswet vastleggen van bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het beheer en het gebruik van uitslagprogrammatuur. Onafhankelijk van de ontwikkeling van de nieuwe programmatuur is het wenselijk dat deze bevoegdheden en verantwoordelijkheden in de Kieswet worden vastgelegd.
- Ik verwacht in mei de nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging aan uw Kamer aan te bieden.

U wordt gevraagd in te stemmen met deze voorgestelde opzet van de kamerbrief.

Financiële en juridische overwegingen

- Voor de uitvoering van het contract werkt Paragon samen met ScytI (voor de software ontwikkeling) en KPN (voor de hosting). Het contract heeft een looptijd van vijf jaar en kan drie keer met vijf jaar worden verlengd. De totale maximale opdrachtwaarde voor (door)ontwikkeling, beheer en de hosting van het DHV ^{5.1.2.f} (exclusief BTW) voor de duur van ^{5.1.2.b} jaar. De ontwikkelkosten voor het DHV zijn geraamd op ^{5.1.2.f 5.1.2.e} euro (excl. btw). Deze ontwikkelkosten zijn gemeld op het Rijks ICT-dashboard.
- Tot nu toe heeft Paragon 6 mln. euro (incl. btw) (waarvan ^{5.1.2.f 5.1.2.e} euro (excl. btw) voor de ontwikkeling van programmatuur) bij de Kiesraad gefactureerd. De Kiesraad heeft deze facturen betaald. Deze kosten hebben

betrekking op zowel de ontwikkeling van het DHV als voorbereidingskosten omtrent het toekomstige beheer.

- In maart heeft de Kiesraad een factuur ontvangen van 5.1.2.f 5.1.2.e (incl. btw). De Kiesraad heeft deze factuur aangehouden. De Kiesraad heeft Paragon hierover geïnformeerd.

5.1.2.i

- 5.1.2.i 5.1.2.f

Onze referentie
2023-0000184455

Datum
31 maart 2023

Continuering dienstverlening OSV

- De huidige overeenkomst met Elect-IT voor de dienstverlening omtrent OSV2020 loopt tot 13 juli 2025. Er zijn geen mogelijkheden tot rechtmatige verlenging van deze overeenkomst.
- De Kiesraad verwacht niet dat nieuwe werkende software voor 13 juli 2025 gereed zal zijn. Om de dienstverlening rond OSV2020 te continueren heeft de Kiesraad gemeld voornemens te zijn deze dienstverlening opnieuw aan te besteden.
- De kosten voor de continuering van de dienstverlening omtrent OSV2020 zullen moeten worden gefinancierd vanuit de structurele middelen die de Kiesraad ontvangt voor de ontwikkeling en het beheer van de uitslagprogrammatuur alsmede de extra taken die de Kiesraad hierbij krijgt als beheerder van de uitslagprogrammatuur.
- Voor de ontwikkeling en het beheer van de uitslagprogrammatuur alsmede de extra taken die de Kiesraad hierbij krijgt als beheerder van de uitslagprogrammatuur, is bij de Voorjaarsnota 2021 tot en met 2024 incidenteel € 5.1.2.f 5.1.2.e en na 2024 structureel € 5.1.2.f 5.1.2.e ter beschikking gesteld aan de Kiesraad.²

Inzetbaarheid OSV (uit Nota d.d. 3 februari j.l.)

- Sinds in 2017 geconstateerd werd dat OSV niet toekomstbestendig was is er gewerkt aan de realisatie van de nieuwe programmatuur: DHV. Omdat de vervangende programmatuur niet op korte termijn gerealiseerd kon worden is OSV verbeterd. De nieuwe versie van OSV is OSV2020. OSV2020 wordt actief onderhouden door de leverancier. Ook is OSV2020 ingezet bij de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen en de gemeenteraadsverkiezingen.
- Voorafgaand aan iedere verkiezing wordt OSV2020 getoetst aan de eisen die wettelijk aan OSV2020 worden gesteld. Onderdeel hiervan is de functionele test van de software. Voor de aankomende provinciale staten- en waterschapsverkiezingen is deze toets uitgevoerd door Expleo. Er zijn geen functionele onvolkomenheden geconstateerd. De rapportage hiervan is gepubliceerd op de website van de kiesraad op 30 januari 2023.
- Aanvullend laat de Kiesraad OSV2020 ook testen op de beveiliging. In de afgelopen jaren is de beveiliging van OSV2020 getoetst door Hackdefense, FOX-IT en recent, vooruitlopend op de aankomende provinciale staten- en waterschapsverkiezingen, door PWC.
- Op 18 januari jl. heeft de Kiesraad het rapport 'Resultaten Penetratietest OSV2020-U' openbaar gemaakt op zijn website. Dit betreft de uitkomst van het beveiligingsonderzoek door PwC naar de versie van OSV die bij de aankomende provinciale staten- en waterschapsverkiezingen wordt ingezet.
- In het rapport zijn 9 bevindingen gerapporteerd:
 - Er zijn geen bevindingen met een hoog restrisico geïdentificeerd.

² Kamerstukken II 2020/21, 35 850, nr. 1

- Eén bevinding heeft als restrisico 'midden': dit gaat erom dat de computers waar personen de uitslagen op invoeren niet direct afsluiten wanneer een internetverbinding wordt geconstateerd, maar dat hier alleen een melding van wordt gemaakt die genegeerd kan worden. De Kiesraad merkt hierover op dat Op het systeem waarop OSV2020 draait (de server) wordt wel hard afgedwongen dat deze niet aan het internet verbonden is – de OSV2020 server werkt niet als deze een verbinding met het internet detecteert. Dit is het systeem waar de berekeningen op worden uitgevoerd. De client-side air-gap check (op het systeem van de invoerder) wordt niet hard afgedwongen, maar de invoerder wordt hier, net als de verkiezingsleider, via een melding op het scherm wel van op de hoogte gesteld. De keuze om via een melding de air-gap te checken i.p.v. technisch hard af te dwingen is een bewuste keuze, waarin het restrisico wordt afgewogen met de praktische uitvoerbaarheid en het feit dat de systemen (en daarop draaiende software) van de uitvoerders niet onder beheer van de Kiesraad staan.
- De resterende acht bevindingen hebben een 'laag' restrisico. De Kiesraad meldde bij publicatie van het rapport dat de uitkomsten van het onderzoek geen kwetsbaarheden tonen die een grote negatieve impact hebben op de beveiligingswaarde van OSV-2020. Waar mogelijk zijn de gevonden kwetsbaarheden verholpen. De Kiesraad oordeelt, op basis van risicomangement en het onderzoeksrapport, dat OSV2020 verantwoord ingezet kan worden bij de provinciale staten- en waterschapsverkiezingen.
- Aanvullend op de toetsen die de Kiesraad vooraf doet, stelt de Kiesraad controleprotocollen beschikbaar aan de gemeentelijk stembureaus, hoofdstembureaus en centraal stembureaus zodat zij steekproefsgewijs de optellingen met OSV2020 kunnen controleren. Dat zij deze controle uitvoeren is een wettelijke plicht als onderdeel van de nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen.

Onze referentie
2023-0000184455

Datum
31 maart 2023

Appreciatie CIO BZK op voortzetting gebruik OSV

CIO BZK constateert op basis van bovenstaande informatie uit de nota van 3 februari j.l. dat er op dit moment geen risico's zijn met niveau hoog. Wel zal er meer (externe) aandacht voor OSV2020 komen door de ontstane situatie. Hiertoe een drietal adviezen die ook al deels zijn opgepakt:

- Adresseer alle risico's (zowel het midden risico over het hard afdwingen van de internet connectie als de laag geclassificeerde risico's) uit het PwC rapport en mitigeer deze zoveel als mogelijk. Koppel over de voortgang hiervan terug aan het ministerie van BZK. Mondeling is vanuit de Kiesraad al aangegeven dat hiermee is gestart.
 - Een aanvullende opmerking is dat bij (eventueel) toekomstig gebruik van Diginetwerk er voor gezorgd dient te worden dat de software uitgaat van een zero-trust principe, m.a.w.: er moet niet gesteund worden op de aangenomen veiligheid van Diginetwerk.
- Onderzoek in het licht van een meerjarige verlenging van OSV tot mogelijk 2030 wat er verder nodig is om de software operationeel te houden middels een door een onafhankelijke partij uit te voeren health check op de programmatuur en systemen en reserveer hiervoor budget.
- Integreer het door BZK gesubsidieerde digitale portaal bij de VNG voor doorgifte van de verkiezingsuitslagen in het portfolio van de Kiesraad. Op deze wijze kan een eenduidig i(ct)-beleid vanuit de Kiesraad worden gevoerd

op alle technische componenten die actief zijn bij het vaststellen van de uitslagen bij verkiezingen.

Onze referentie
2023-0000184455

Datum
31 maart 2023

Wet programmatuur verkiezingsuitslagen

- De wet programmatuur verkiezingsuitslagen heeft als hoofddoel de bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het beheer en het gebruik van uitslagprogrammatuur in de wet te regelen. Dit betreft grotendeels een codificatie van de huidige praktijk. Het is wenselijk dat deze bevoegdheden en verantwoordelijkheden in de Kieswet worden vastgelegd. Dit staat los van het tijdpad van de ontwikkeling van nieuwe programmatuur. De opzet van de wet is deze techniekonafhankelijk te formuleren.
- De nota naar aanleiding van verslag en nota van wijziging van het wetsvoorstel programmatuur verkiezingsuitslagen worden separaat van voorliggende casus verder gebracht. De nota van wijziging wordt op dit moment juridisch getoetst, naar verwachting kunnen de stukken eind april aan u worden voorgelegd ter besluitvorming.

Krachtenveld

De Kiesraad werkt vervolgsenario's uit voor een nieuw ontwikkeltraject in geval de Kiesraad over gaat tot beëindiging van de overeenkomst met Paragon. Bij deze vervolgsenario's wint de Kiesraad advies in bij CIO Office, CDI Office, CZW/JA, D&B en de RIS.

5.1.2.i

Communicatie

Omtrent de timing van de externe communicatie en de verzending van een brief aan de Tweede Kamer wordt overleg gevoerd met woordvoering en de afdeling communicatie van de Kiesraad.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden betreft informatie over lopende onderhandelingen of commercieel vertrouwelijke informatie.

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Nota 2 februari 2023 (kenmerk: 2023-0000057910)	
2	Verzoek tot ambtsbericht	
3	0.99 conceptversie ambtsbericht	

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Sent: Fri 21 Apr 2023 09:28:54 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e> @minbzk.nl
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e> @minbzk.nl; "5.1.2.e" <5.1.2.e> @minbzk.nl
Subject: FW: QenA's
Attachments: QenA's_5.1.2.e

Hi 5.1.2.e

Goed om te weten dat er ook een Q&A over OSV2020 en waar dat voor wordt gebruikt bij verkiezingen, op onze website staat: [Hoe wordt de software OSV2020 gebruikt bij het optellen van de stemmen? | Rijksoverheid.nl](#)

Die hebben we voorafgaand aan afgelopen verkiezingen online geplaatst. Daar kan ook nog naar verwezen worden bij vragen. 5.1.2.e ook even in CC gezet.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e @minbzk.nl
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Verzonden: vrijdag 21 april 2023 09:48
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: QenA's

Hey bij deze toegevoegd, heb het kort gehouden. Mocht er meer detail gevraagd worden over DHV en OSV zou ik doorverwijzen naar de Kiesraad als beheerder van de software.

Waar wordt de verkiezingssoftware voor gebruikt?

- Deze software wordt door de gemeentelijk stembureaus, hoofdstembureaus en centraal stembureaus bij verkiezingen gebruikt bij:
 - het opstellen van de kandidatenlijsten voorafgaand aan een verkiezing,
 - voor het optellen van de uitgebrachte stemmen, en
 - het uitvoeren van de zetelberekening voor het vaststellen van de verkiezingsuitslag.
- De verkiezingssoftware is hierbij ondersteunend, bij iedere stap in het proces worden controles uitgevoerd en een papieren proces-verbaal opgesteld dat wordt vastgesteld. Dat papieren proces-verbaal is leidend.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Verzonden: donderdag 20 april 2023 15:46
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: QenA's

Ha 5.1.2.e en 5.1.2.e

Misschien goed om de hele basale vraag: wat doet een DHV precies? Nog toe te voegen.

Dank!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag | 5.1.2.e
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>
Verzonden: donderdag 20 april 2023 15:36
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e> @kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>
Onderwerp: QenA's

Hey 5.1.2.e en 5.1.2.e

Bijgevoegd de QenA's die we voor ons zelf bedacht hadden, de laatste twee vragen zijn wellicht al meer voor de Kiesraad.

@ 5.1.2.e we bedachten dat mogelijk de volgende vragen ook wel handig kunnen zijn om nog een antwoord op te formuleren maar dat valt dan onder jullie woordvoering:

- Wat heeft de vertraging bij oplevering van DHV veroorzaakt?
- Waarom wordt er niet een nieuwe aanbesteding opgezet voor een andere externe partij die een DHV gaat ontwikkelen?
- Zullen eerdere betalingen aan Paragon teruggevorderd worden?
- De Kiesraad meldt nu aan een ontwikkelplan te werken waarbij stapsgewijs gewerkt wordt naar nieuwe verkiezingssoftware. Waarom kiest de Kiesraad voor deze andere aanpak dan de gekozen richting bij het DHV? (waarom is stapsgewijze doorontwikkeling nu wel mogelijk?)

Groet, 5.1.2.e

QenA's DHV – BZK woordvoering

Waar wordt de verkiezingssoftware voor gebruikt?

- Deze software wordt door de gemeentelijk stembureaus, hoofdstembureaus en centraal stembureaus bij verkiezingen gebruikt bij:
 - het opstellen van de kandidatenlijsten voorafgaand aan een verkiezing,
 - voor het optellen van de uitgebrachte stemmen, en
 - het uitvoeren van de zetelberekening voor het vaststellen van de verkiezingsuitslag.
- De verkiezingssoftware is hierbij ondersteunend, bij iedere stap in het proces worden controles uitgevoerd en een papieren proces-verbaal opgesteld dat wordt vastgesteld. Dat papieren proces-verbaal is leidend.

Wat vindt de minister van het besluit van de Kiesraad om de overeenkomst met Paragon te ontbinden en op te zeggen?

- Het is natuurlijk teleurstellend dat de Kiesraad heeft moeten besluiten de overeenkomst met Paragon voor de ontwikkeling van het Digitaal Hulpmiddel verkiezingen, te moeten beëindigen.
- De Kiesraad is tot deze beslissing gekomen omdat Paragon niet op de afgesproken (fatale) eerste opleverdatum heeft opgeleverd.
- De Kiesraad acht het daarbij niet realistisch dat de overige vervolgoleveringen wel tijdig en volledig worden behaald.
- Oplevering van nieuwe software binnen gestelde termijnen is van groot belang. Omdat gebruikers voldoende tijd moeten hebben om te worden opgeleid en hen te laten wennen aan de nieuwe software, alvorens deze in te zetten bij verkiezingen.
- De komende periode evalueert de Kiesraad de aanbestedingsprocedure en de geleerde lessen uit het ontwikkelproces van het digitaal hulpmiddel.
- Daarnaast start de Kiesraad, in samenspraak met de VNG, NVVB en mijn ministerie, een ontwikkeltraject om samen met externe partijen toe te werken naar nieuwe software.

Wat betekent deze situatie voor de Wet programmatuur verkiezingsuitslagen?

- Het wetsvoorstel regelt de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het gebruik, beheer en de beveiliging van de software die gebruikt wordt bij het optellen van de verkiezingsuitslagen.
- Ongeacht de voortgang in de ontwikkeling van nieuwe software, is het voor een betrouwbaar en efficiënt verloop van het verkiezingsproces van belang dat deze taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden in de Kieswet worden vastgelegd.
- Daarom zal het wetsvoorstel verder in procedure worden gebracht.
- In mei stuur ik de nota naar aanleiding van het verslag en een nota van wijziging aan de Tweede Kamer.

Wat doet het ministerie van BZK eraan om te voorkomen dat het nieuwe traject dat de Kiesraad nu start ook mislukt?

- De Kiesraad heeft gemeld de aanbestedingsprocedure en de geleerde lessen uit het ontwikkelproces van het digitaal hulpmiddel te evalueren.
- Ook start de Kiesraad een ontwikkeltraject waarin de Kiesraad, samen met externe partijen, stapsgewijs toewerkt naar nieuwe verkiezingssoftware.
- Bij zowel de evaluatie als bij de uitwerking van het ontwikkeltraject, ondersteunt het ministerie van BZK de Kiesraad waar dat nodig is.

Op 14 maart 2019¹ heeft uw voorganger aan de Tweede Kamer gemeld dat het beveiligingsconcept van OSV verouderd is en zo snel mogelijk moet worden vervangen. Wat vindt de minister ervan dat OSV nu nog langer gebruikt moet worden?

- Het blijft nodig dat OSV op termijn vervangen moet worden. Daarom werkt de Kiesraad ook door met een nieuw ontwikkeltraject.
- De Kiesraad heeft gemeld de huidige verkiezingssoftware (OSV 2020) de komende jaren bij Europese aanbesteding te continueren en actief te onderhouden en verder te ontwikkelen. Dat is van belang voor de continuïteit in het verkiezingsproces.
- OSV2020 wordt sinds de Tweede Kamerverkiezing van 2021 gebruikt, actief onderhouden en voorafgaand aan iedere verkiezing worden de wettelijke eisen en de beveiliging van OSV2020 getoetst. De rapportages van deze toetsen en de broncode van de verkiezingssoftware worden altijd door de Kiesraad openbaar gemaakt.
- Tot slot voeren gemeenten na gebruik van OSV2020 steekproefsgewijs controles uit op de werking van OSV2020.

Wanneer wordt er meer bekendgemaakt over het nieuwe ontwikkeltraject dat de Kiesraad nu gaat uitwerken?

- De Kiesraad heeft gemeld de komende periode de aanbestedingsprocedure en de geleerde lessen uit het ontwikkelproces van het digitaal hulpmiddel te evalueren.
- Ook gaat de Kiesraad in samenspraak met het ministerie van BZK, de VNG en de NVVB een ontwikkeltraject starten om samen met externe partijen toe te werken naar nieuwe verkiezingssoftware.
- Het uitvoeren van de evaluatie en het ontwikkeltraject moet zorgvuldig gebeuren.
- Ik verwacht dat dit najaar meer bekend gemaakt kan worden over mogelijke resultaten van de evaluatie en de voortgang in het ontwikkeltraject.

Is de verkiezingsuitslag nog betrouwbaar nu langer met OSV moet worden doorgewerkt?

- Ja, de verkiezingsuitslag is nog steeds betrouwbaar.
- De in 2017 geconstateerde risico's in OSV zijn opgelost. Dat blijkt ook uit de verschillende beveiligingsonderzoeken die in 2021, 2022 en 2023 voorafgaand aan de verkiezingen zijn uitgevoerd.

¹ Kamerstukken II, 2018/19, 35165 nr. 1

- De beveiliging van OSV wordt steeds voorafgaand aan een verkiezing getoetst door een externe partij. De Kiesraad maakt de rapportage van die toets altijd openbaar op zijn website.
- Naast de toetsing vooraf, voeren gemeenten na gebruik van OSV2020 steekproefsgewijs controles uit op de werking van OSV2020.
- De Kiesraad heeft gemeld de huidige verkiezingssoftware (OSV 2020) de komende jaren bij Europese aanbesteding te continueren en actief te onderhouden en verder te ontwikkelen.

Als de eerder geconstateerde risico's in OSV zijn opgelost, waarom wordt er dan nog gewerkt aan een duur ICT-project?

- Hoewel de risico's voor nu zijn opgelost door actief onderhoud te voeren op OSV, blijft OSV verouderde software.
- Ontwikkeling van nieuwe software is nodig om ook in de toekomst weerbaar te blijven tegen mogelijk nieuwe risico's.

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Sent: Wed, 12 Apr 2023 08:59:20 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e> @minbzk.nl; "5.1.2.e" <5.1.2.e> @minbzk.nl
Subject: RE: 20230410 ambtsbericht DHV

Hi,

Heel fijn! Ik bel morgen nog even met 5.1.2.e ook hierover.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag | 5.1.2.e
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Verzonden: woensdag 12 april 2023 09:17
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: 20230410 ambtsbericht DHV

Hey 5.1.2.e dat is wel handig inderdaad, dat is een mooi klusje om morgen in de trein te doen naar de evaluatiebijeenkomst in Roermond 😊

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Verzonden: dinsdag 11 april 2023 20:50
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: 20230410 ambtsbericht DHV

Dank 5.1.2.e !
We wachten berichtgeving verder af. Kiesraad doet ook woordvoering, maar is het handig dat wij nog wat Q&A's vanuit BZK-perspectief hierover opstellen?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e @minbzk.nl
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Verzonden: dinsdag 11 april 2023 11:01
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: FW: 20230410 ambtsbericht DHV

Ter vertrouwelijke kennisname: is in deze versie nog een conceptstuk, wat naar verwachting op korte termijn definitief gemaakt wordt.
Kiesraad voert regie, maar goed dus om vanuit COM perspectief dat het niet onverwacht komt.

Groet, 5.1.2.e

Van: ^{5.1.2.e} <5.1.2.e> @kiesraad.nl

Verzonden: dinsdag 11 april 2023 06:08

Aan: ^{5.1.2.e} <5.1.2.e> @minbzk.nl; ^{5.1.2.e} <5.1.2.e> @minbzk.nl

Onderwerp: FW: 20230410 ambtsbericht DHV

^{5.1.2.e} en ^{5.1.2.e}

Bijgaand vertrouwelijk de nu actuele versie van het ambtsbericht. Raadsleden reageren er vandaag nog op. Voorzitter hecht er aan dat Kiesraad regie heeft en houdt in communicatie.

We houden contact.

Groeten, ^{5.1.2.e}

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Sent: Thu, 13 Apr 2023 17:32:11 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e> @minbzk.nl; "5.1.2.e" <5.1.2.e> @minbzk.nl
Subject: RE: concept ambtsbericht 0.99

Prima doen we zo.

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Datum: donderdag 13 apr. 2023 5:48 PM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: concept ambtsbericht 0.99

dan graag morgen einde dag terug naar 5.1.2.e Dank

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Datum: donderdag 13 apr. 2023 9:07 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: concept ambtsbericht 0.99

ja

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Verzonden: donderdag 13 april 2023 08:53
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: concept ambtsbericht 0.99

Is nota via digidoc toch?

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Datum: donderdag 13 apr. 2023 8:48 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: concept ambtsbericht 0.99

Opties telverschillen kunnen we mee wachten tot morgen terug naar 5.1.2.e Dan bereikt het minister na PO.

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Datum: donderdag 13 apr. 2023 8:43 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: concept ambtsbericht 0.99

Eens met deze lijn. Donderdag ben ik bij BO. Ik ben maandag overigens ook niet bij PO vanwege werkbezoek Berlijn. En: Wanneer wilden we opties stembussen/telverschillen naar minister brengen? Even kijken hoe en wat vandaag graag. Wellicht voorafgaand aan po minister even kortsluiten @ 5.1.2.e?

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Datum: donderdag 13 apr. 2023 8:32 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: concept ambtsbericht 0.99

Hey, dank voor je reactie.

Het bestuurlijk overleg heeft ook mijn voorkeur boven het po van maandag. Zoals in mijn terugkoppeling van gisteren was het po een suggestie van 5.1.2.e maar kan ik er dan zelf niet bij zijn. Nota met voorbereiding voor BO gaat vandaag de lijn in, daar kan dit nog in verwerkt worden.

Mogelijk kunnen we met het bo ook wat rust brengen dat de communicatie daarna dan plaatsvindt.

Groet, 5.1.2.e

Verzonden met BlackBerry Work(www.blackberry.com)

Van: "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Verzonden: 12 apr. 2023 23:11
Aan: "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: concept ambtsbericht 0.99

Daar kan ik me wat bij voorstellen als het daar een agendapunt wordt. Timing communicatie zou daar ook op kunnen worden geëent wellicht.

@ 5.1.2.e 5.1.2.e het is al een tijdje in goede handen bij jou, dus ik reageer niet op 5.1.2.e ook omdat ik er volgende week niet meer ben (alleen voor de afscheidsborrel).

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 12 april 2023 22:53
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: concept ambtsbericht 0.99

Dag 5.1.2.e en 5.1.2.e

Zoals besproken in het overleg einde middag, bijgaand de 0.99 versie van het ambtsbericht.

Wim en ik spraken vanavond nog even over het feit dat we 20 april bestuurlijk overleg hebben staan minister – Kiesraad. Daar staat DHV nu (nog) niet op de agenda, maar wellicht is het toch goed het punt nog mee te nemen, ook omdat we in die week tot mogelijke besluitvorming komen en daaropvolgende communicatie.

Laten we het even bespreken met elkaar komende dagen.

Groeten, 5.1.2.e

5.1.2.e

.....

KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....

T 5.1.2.e / 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Sent: Thu, 23 Feb 2023 00:09:58 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e> <5.1.2.e> @minbzk.nl>
Subject: RE: opzet uitvraag ambtsbericht Kiesraad

Wmb graag akkoord.

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> <5.1.2.e> @minbzk.nl>
Datum: woensdag 22 feb. 2023 9:32 PM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> <5.1.2.e> @minbzk.nl>
Onderwerp: opzet uitvraag ambtsbericht Kiesraad

Hey 5.1.2.e, in de nota over stand van zaken DHV (zie bijlage) hebben we 5.1.2.e gevraagd in te stemmen met de werkwijze waarbij de Kiesraad BZK schriftelijk informeert over zijn beslissing omtrent de casus DHV en de aanpak voor het vervolg. Nadat 5.1.2.e ingestemd heeft met de nota is in het overleg over het DHV vorige week woensdag bij de Kiesraad mondeling aangekondigd dat we hiervoor een verzoek indienen. Hieronder vind je het voorstel van deze tekst.

Kan je meelesen op de tekst? Dan wil ik die graag morgen met 5.1.2.e delen om te laten versturen. Een voorbeeld van een eerder verzoek voor een ambtsbericht van de Kiesraad heb ik in de bijlage bijgevoegd.

Omdat het een verzoek is namens de minister is het wat formeel geformuleerd. Wanneer je het ermee eens ben stel ik voor de formulering van het verzoek ook nog bij de Kiesraad te sonderen zodat het definitieve verzoek voor hen werkbaar is, dat kan ik morgenochtend doen bij het overleg over het DHV.

Ik stel voor de uiterste deadline voor het ambtsbericht flexibel te formuleren, zodat bij een wat langer tijdspad waarop er gecommuniceerd kan gaan worden de Kiesraad ruimte heeft om eventuele recente informatie op dat moment nog in het ambtsbericht op te nemen.

Groet, 5.1.2.e

--

Aan de voorzitter van de Kiesraad, de heer Kuijken,
ter attentie van de 5.1.2.e 5.1.2.e
ter attentie van de 5.1.2.e 5.1.2.e

In het kader van het aankomende besluit van de Kiesraad over de overeenkomst met Paragon omtrent de ontwikkeling van het Digitaal Hulpmiddel Verkiezingen, verzoek ik u hierbij om het ministerie van BZK per ambtsbericht te informeren over de uitkomst van deze beslissing en de aanpak voor het vervolg.

Het doel van het ambtsbericht is het ministerie van BZK te voorzien van de nodige informatie omtrent het besluit van de Kiesraad en de aanpak voor het vervolg dat daarop volgt. De informatie uit het ambtsbericht wordt gebruikt om de Tweede Kamer over deze casus te informeren.

Het ambtsbericht wordt bij verzending van de Kamerbrief actief openbaar gemaakt als onderliggend document.

Omtrent de communicatie over voorliggende casus trekken het ministerie van BZK en de Kiesraad samen op. Ten behoeve van de interne besluitvorming ontvangt het ministerie van BZK het ambtsbericht graag uiterlijk 7 werkdagen voorafgaand aan het moment van communicatie .

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Namens deze,

5.1.2.g

5.1.2.e

5.1.2.g

5.1.2.e

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Sent: Wed, 19 Apr 2023 18:39:25 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e> @rijksoverheid.nl; "5.1.2.e" <5.1.2.e> @minbzk.nl
Subject: RE: QenA's DHV
Attachments: QenA's_MvdP.docx

Hi 5.1.2.e

Zie bijlage. Heb met name in het antwoord op de eerste vraag wat zitten sleutelen. Kijk maar even.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e @minbzk.nl
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @rijksoverheid.nl
Verzonden: woensdag 19 april 2023 16:10
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Onderwerp: RE: QenA's DHV

Hoi 5.1.2.e

Geen opmerkingen bij de huidige Q&A's. Een paar vragen waarvan ik me nog kan voorstellen dat ze gesteld worden (maar meer voor de Kiesraad denk ik):

- Wat heeft de vertraging bij oplevering van DHV veroorzaakt?
- Waarom wordt er niet een nieuwe aanbesteding opgezet voor een andere externe partij die een DHV gaat ontwikkelen?
- Wanneer worden de evaluatie en geleerde lessen uit dit ontwikkelproces gedeeld?
- Zullen eerdere betalingen aan Paragon teruggevorderd worden? (Ja)

Groet,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl
Verzonden: woensdag 19 april 2023 11:47
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e> @rijksoverheid.nl
Onderwerp: QenA's DHV

Hey 5.1.2.e en 5.1.2.e kunnen jullie al meelesen op deze eerste versie voor de QenA's. Omdat we de BZK-woordvoering beperken tot de wetgeving en beleid kom ik niet op heel veel QenA's, het merendeel valt onder de verantwoordelijkheid van de Kiesraad.

Wanneer ik iets over het hoofd zie voel je vrij om dat aan te vullen.

Groet, 5.1.2.e

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Sent: Thu, 13 Apr 2023 19:37:38 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Subject: RE: terugkoppeling overleg DHV met Kiesraad vandaag

Dankjewel 5.1.2.e voor de terugkoppeling. Ik zou er niet voor willen kiezen om de Kiesraad aan te laten sluiten bij het PO, omdat we dan best wat tijd gaan stoppen in dit onderwerp. Voor mij is het best helder waarom dit gebeurt. Als we de minister in een nota informeren, zijn we er denk ik ook. Op hoofdlijnen kan 5.1.2.e of 5.1.2.e wel een melding maken in het PO.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Datum: woensdag 12 apr 2023 9:05 PM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Kopie: 5.1.2.e <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>, "5.1.2.e" <5.1.2.e>
Onderwerp: terugkoppeling overleg DHV met Kiesraad vandaag

Beste 5.1.2.e en 5.1.2.e

Vanmiddag was het overleg met de Kiesraad en 5.1.2.e over het DHV. 5.1.2.e was in de eerste helft aanwezig, verder vanuit BZK nog 5.1.2.e, 5.1.2.e en ikzelf. Vanuit de Kiesraad waren Wim Kuijken, 5.1.2.e en 5.1.2.e aanwezig.

Vanwege een andere afspraak moest 5.1.2.e eerder weg en vroeg mij nog een terugkoppeling te geven over het vervolg. Dat doe ik hierbij gelijktijdig aan jullie samen.

De Kiesraad heeft in het gesprek toelichting gegeven op de huidige situatie met Paragon en de verwachte aanpak richting de komende dagen. Verder hebben we de aansluiting hiervan op in de advisering aan de minister besproken: hoe we dit zo goed mogelijk kunnen aanpakken met de nota die nu al opgesteld is en de nota die nog volgt, het ambtsbericht en de brief aan de Tweede Kamer. Verder samen optrekken in communicatie en woordvoering (die lijn was al uitgezet bij 5.1.2.e).

Samengevat komt dit op de volgende punten:

- Met Paragon is afgesproken dat zij op 11 april zouden opleveren. De Kiesraad heeft gemeld als Paragon op 11 april niet zou opleveren dan te overwegen de overeenkomst met Paragon op te zeggen en te ontbinden. 5.1.2.i
5.1.2.i
- Op 11 april heeft Paragon niets opgeleverd. Wel zijn er sinds die tijd verschillende berichten uitgewisseld. De Kiesraad melde dat deze berichten niet tot nieuwe inzichten of een nieuwe planning heeft geleid. Wel maakt Paragon de Kiesraad het verwijt de lat te hoog te leggen. Dit is ook aanleiding voor de Kiesraad om een externe toets op het reviewproces te laten uitvoeren.
- Tussen de Kiesraad en Paragon is op dit moment intensief contact waarin afgetast wordt hoe de partijen erin zitten en wat eventuele mogelijkheden nog zijn om op een goede manier tot een afronding te komen. Eerste indruk van de Kiesraad is dat Paragon er constructief in zit.
- Omdat er op 11 april niets is opgeleverd komt de Kiesraad maandagochtend aanstaande (17 april) bij elkaar om een besluit te nemen over het opzeggen en ontbinden van de overeenkomst met Paragon. De verwachting is dat de Kiesraad in de loop van volgende week tot externe communicatie wil overgaan. Hierover is al contact gelegd met 5.1.2.e die contact heeft met communicatie bij de Kiesraad.
- Ter voorbereiding op de besluitvorming en de communicatie heeft de Kiesraad vandaag al een 0.98 versie van het ambtsbericht gedeeld (zie bijlage). Later vanavond volgt een 0.99 versie daarvan. Die 0.99 versie voeg ik ook bij de nota stand van zaken DHV die komende dagen aan de minister wordt voorgelegd. Het is mogelijk dat het ambtsbericht nog

wat wordt aangepast in de toon, bijvoorbeeld als de Kiesraad met Paragon nog tot overeenstemming komt om samen tot ontbinding over te gaan.

- De nota over de stand van zaken DHV ligt nog op de 8ste. ^{5.1.2.e} vroeg een aantal onderwerpen aan die nota toe te voegen, hier is afgelopen dagen aan gewerkt, ook heb ik de laatste stand uit het overleg zojuist hierin verwerkt (zie bijlage).
- Afgesproken is dat deze nota gebruikt wordt om de minister zoveel mogelijk al te informeren en haar vragen al te kunnen beantwoorden. Vooral ook met oog op de naar verwachting benodigde snelle afhandeling van de brief aan de TK volgende week.
- ^{5.1.2.e} stelt voor de nota stand van zaken DHV maandag in het PO met de minister te bespreken. Dit neem ik op met de ^{5.1.2.e} 8ste om te kijken wat hier mogelijk is. Ook heb ik dit toegevoegd aan de nota. ^{5.1.2.e} *(Op het moment van het PO maandag zit ik overigens zelf in de trein op weg naar de evaluatiebijeenkomst in Assen, gezien het onderwerp heeft het niet mijn voorkeur dat ik in de trein reageer op vragen van de minister. Wellicht is het een idee om de Kiesraad daar zelf een toelichting te laten geven? Ik kan wel meeluisteren zodat ik de opmerkingen kan meenemen bij de verwerking van de vervolgstappen komende week.)*
- Parallel werk ik inmiddels aan een korte beslisnota met daarbij een brief om de Tweede Kamer te informeren. Bij die brief aan de Tweede Kamer wordt dan het definitieve ambtsbericht bijgevoegd. Deze set volgt dus na de nota over de stand van zaken DHV.
- ^{5.1.2.e} en Wim hebben afgesproken a.s. dinsdag aan het eind van de dag een kort moment in te plannen (10 /15 minuten) om dan de laatste stand van zaken met elkaar te kunnen bespreken.

Verder besproken punten

- De Kiesraad laat een externe partij (SIG: Software Improvement Group) een externe toets doen op hoe het reviewproces tot stand is gekomen en dus ook of zij te hoge eisen hebben gesteld aan de leverancier. Dit onderzoek is ^{5.1.2.e} gestart, een tussenstand laat geen 'red flags' zien voor de Kiesraad. Wel aanbevelingen voor verbeteringen naar aanleiding van de doorlopen aanbestedingsprocedure.
- Paragon heeft aangeboden aan de Kiesraad te tonen hoever zij inmiddels zijn met de software ontwikkeling. De Kiesraad maakt van dit aanbod gebruik en krijgt vrijdag een demo. De Kiesraad maakt hiervan een verslag en betreft dit maandag bij zijn besluit over het opzeggen en ontbinden.
- Kiesraad heeft opgemerkt intern nog te werken aan een uitwerking die anticipeert op vragen over waarom eerst gekozen was voor de opzet van het DHV en dat er nu gekozen wordt voor een stapsgewijze doorontwikkeling. Dat lijkt me een relevante uitwerking voor de verantwoording aan de Kamer. Dat heb ik ook onderstreept in het overleg.

Groet, ^{5.1.2.e}

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e
5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e ; 5.1.2.e 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Nieuwsbericht DHV
Datum: vrijdag 21 april 2023 16:18:44

Beste collega's,

Zojuist is hierover ook de kamerbrief met het ambtsbericht van de Kiesraad in de bijlage aan de Tweede Kamer verzonden, en op rijksoverheid.nl raadpleegbaar.

[Kamerbrief over Digitaal Hulpmiddel verkiezingen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: vrijdag 21 april 2023 16:05
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@rijksoverheid.nl>;
5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>;
5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @kiesraad.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Nieuwsbericht DHV

Beste collega's,

Op onze website staat sinds 16 uur het bijgevoegde nieuwsbericht waarin het besluit van de Kiesraad om het contract met Paragon te ontbinden bekend wordt gemaakt.

Namens 5.1.2.e wil ik jullie nadrukkelijk bedanken voor de wijze waarop we de afgelopen hebben samengewerkt. Graag continueren we deze samenwerking om het vervolgtraject vorm te geven.

5.1.2.e
5.1.2.e

5.1.2.e
5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e
E 5.1.2.e @kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl